

Glarmester

Af Søren Vadstrup
Maj 2006

I oldtiden befandt glasfremstillingsteknikken sig på et i mange henseender højt håndværksmæssigt og kunstnerisk niveau. Romerne anvendte ikke blot glas til drikkekar men også til fremstilling af glasruder. Disse ruder var af lille format og meget uklare, nærmest kun gennemskinnelige.

Vinduesglas var kostbart og blev derfor kun anvendt i de velhavendes huse. Efter romerrigets fald overtog den kristne kirke glasfremstillingen. Glasruder optræder herefter oftest i form af glasmosaikker og glasmalerier i kirkernes og klostrenes vinduer.

Glasstykkerne blev tildannet ved hjælp af "sprængjernet", et spadeformet jernværktøj, der i glødende tilstand blev ført langs de linier, hvor glasset skulle revne. Herefter blev glaskanterne afrettet med en "kreutzel", et værktøj, der kunne afknække små ujævnheder. Omkring år 1600 afløses sprængjernet af glarmesterdiamanten.

De forholdsvis små og farvevarierende glasstykker blev samlet til større enheder ved hjælp af H-formede blyprosesser, ofte i forbindelse med afstivende vindjern.

Først med renæssancen vandt glasruder i Norden en mere almindelig udbredelse især blandt købstædernes borgere. Landbefolkningen havde derimod kun yderst sjældent råd til denne luksus. Her klarede man sig fortsat med horn, hinder af animalsk oprindelse, olieret eller voksbehandlet papir og lærred helt frem til begyndelsen af 1700-tallet.

Af fremstillingstekniske grunde var datidens vinduesglas som nævnt lille af format, uklart og varierende i tykkelse og farve. Det var derfor nødvendigt at benytte sammenføjende blyprosesser for at opnå de ønskede rudestørrelser.

I 1688 lykkedes det franskmænden Louis de Nehou at støbe en glasflade (spejlglas), der i størrelse overgik det hidtil kendte blæste glas.

I det 18. århundrede blev det ligeledes muligt at forøge størrelsen af både det blæste glas (måneglas) og cylinderglasset (fensterglas). Denne udvikling betød, at man i 1800-årene var i stand til at sætte hele rudeglas i empiretidens vinduesrammer.

Næringsloven af 1862 medførte, at enhver havde lov til at isætte vinduesruder, hvorved glarmestrenes eksistensgrundlag blev begrænset.

Vinduesglassets store revolution indtraf i 1920. Det maskintrukne glas dukkede op, og med det alle de mange muligheder, som siden er blevet udnyttet og udviklet i det senere byggeri. For

glarmesterfaget betød det igangsættelse af en udvikling, der på afgørende måde er kommet til at præge fagets indhold i dag.

Fagets nuværende situation

Glarmesterfaget er domineret af mindre virksomheder med forskellige strukturer.

Benævnelserne butiksglarmester og bygningsglarmester er uofficielle men nogenlunde retningsgivende for hovedbeskæftigelsen. Fælles for virksomhederne er arbejdet med isætning af glas i vinduer og døre.

Butiksglarmestrenes arbejde omfatter herudover f.eks. blyindfatning af farvet glas, indramning af billeder samt handel med spejle, fotorammer og indrammede billeder.

En gruppe af fagets udøvere er beskæftiget ved reparations og monteringsarbejde inden for autobranschen.

Et meget lille antal glarmestre har specialiseret sig i blyindfatning af glasmosaikker og glasmalier samt i fremstilling, restaurering og forgyldning af billedrammer.

Fagets tilknytning til restaureringsarbejder

Glarmesterarbejdet i forbindelse med bygningsrestaurering frembyder almindeligvis ikke vanskeligheder.

Det oprindelige blæste glas lader sig ikke længere fremskaffe. Det er derfor vigtigt at bevare det originale rudeglas i de vinduer, hvor det endnu findes, selvom arbejdet med afrensning af gammel maling og kitrester kræver både tid og forsigtighed.

Ved kirkerestaureringer, sjældnere ved bygningsrestaureringer, kan der forekomme opgaver som blyindfatning af antikglas, evt. udført som glasmosaik eller glasmaleri. Sådanne arbejder stiller store krav til rutine og faglig viden.

Det store udbud af nye glastyper nødvendiggør, at håndværkerne har en kritisk holdning med hensyn til at benytte disse ved restaureringsarbejder.

Relaterede fag

Forgylder og bygningssnedker

Uddannelse

Glarmesterens grunduddannelse foregår på teknisk skole i Holbæk og varer i 3½-3¾ år, hvoraf skoleundervisningen er 35 uger. Uddannelsen afsluttes med aflæggelse af svendeprøve

Derefter kan der tilbydes efteruddannelse af én uges varighed inden for bl.a fugning, epoxy, aluminium, altanlukning, indramning og limede autoruder

Beskæftigede / antal virksomheder

Glarmesterlavet i Danmark har ca. 380 medlemmer, der i alt beskæftiger omkring 650 svende og funktionærer samt ca. 120 lærlinge. Derudover er der et antal ikke-organiserede

Fagets fremtidige muligheder

Antallet af udøvere inden for glarmesterfaget synes stabil. Der har været tendens til, at udlærte efter en tid i faget har forladt det. En stigning i tilgangen udligner imidlertid dette forhold

Til restaureringsarbejder, der kræver særlige faglige færdigheder, har glarmestre med interesse for dette område allerede specialiseret sig, og disse vil således kunne varetage fremtidige restaureringsopgaver.

I henseende til efteruddannelse bør der gøres en indsats for undervisning i gamle glastyper, således at der skabes indsigt i glassets oprindelige fremstilling, materialesammensætning, udtagning, behandling, istandsættelse og genindsætning af gamle ruder. Her tænkes specielt på kirkeruder og blysprossede ruder